För Sverige nya Coleoptera.

V.

Av

THURE PALM.

1. Gyrinus Suffriani Scriba.

Sedan bl. a. Sharp och Zimmermann visat, att *Gyrinus*-arterna säkert kunna åtskiljas på de hanliga genitaliernas byggnad, ha under de senare åren två i vårt land förut okända arter av släktet upptäckts, nämligen *caspius* Mén. och *distinctus* Aubé. Härtill kan nu läggas ytterligare en, *Suffriani* Scriba, varav en ♂ infångades d. $^{23}/_{5}$ 1937 vid Tångsån (en gren av Dalälven) i Upl. Älvkarleby sn. Arten levde i en kärrartad försumpning, som vid den ovan angivna tidpunkten översvämmats av älvens högvatten och vid kanterna ägde en rik vegetation av *Iris*, *Typha* och högvuxen *Carex*. I en liten vik av detta kärr, där vattenytan låg öppen och en del risbråte samlats, kretsade det tillvaratagna ex. i sällskap med *G. marinus* Gyll., som förekom allmänt på lokalen.

G. Suffriani är mest lik *natator* L., men skiljes från denna art genom mindre storlek och smalare, mera högvälvd kroppsform, kraftigare punktrader (särskilt de yttersta) på täckvingarna, men svagare, ellipsformigt ordnade punkter vid spetsen av dessa samt framför allt på penis, vars spets är starkt avsmalnande (nästan som hos *Thomsoni* Zaitz.), medan hos *natator* samma parti har obetydligt konvergerande sidor.

Närmast vårt land är *Suffriani* funnen i Danmark, men där endast på en lokal (Börstingeröd Mose vid Lilleröd), samt i Mellaneuropa, varest den också uppgives vara sällsynt. Bestämningen av det svenska ex. har godhetsfullt kontrollerats av Landsdommer V. Hansen.[1]

---

[1] Sedan detta skrivits har arten våren 1938 anträffats även i Magleby kärr i nordvästra Skåne (P. Brinck. Studier över gyrinider. Opusc. Entom. B. III. H. 3—4. s. 99—104).

2. **Helophorus fulgidicollis** Motsch. (nec Ganglb.)

På de flacka havsstränderna invid Skanör och Fotevik i sydvästra Skåne finnes en för svenska förhållanden ganska säregen coleopterfauna, särskilt karakteriserad av brakvattensformer. Där äro sålunda arter som *Haliplus apicalis* Thoms., *Bidessus geminus* Fbr. och *Berosus spinosus* Stev. allmänna samt *Xanthodytes conspersus* Mrsh. och *Gyrinus caspius* Mén. ej så ovanliga. Inom detta område fann jag i början av maj 1937 även *Helophorus fulgidicollis* Motsch. (nec Ganglb.), som höll till på marskängarna väster om Foteviken i grunda brakvattenspölar med gräs och örter i bottnen samt rikligt med flytgräs på ytan. Arten levde i sällskap med flertalet av de ovan angivna brakvattensformerna och föreföll att vid den nämnda tidpunkten vara ganska sällsynt, enär blott 9 ex. trots flitig håvning kunde insamlas.

Även denna bestämning har kontrollerats av Hr Hansen, som i sin bearbetning av fam. *Hydrophilidae* i Danmarks Fauna. Biller IX. lämnar en utförlig beskrivning över arten. I Danmark är den funnen på tre olika lokaler vid den själländska kusten, och i övrigt är arten förut känd från Västeuropas och Italiens kusttrakter. I Tyskland har *H. fulgidicollis* enligt Horion (Nachtrag zu Fauna Germanica, 1935) ännu icke med säkerhet påvisats, man torde sannolikt också förekomma där, åtminstone vid Nordsjökusten.

3. **Philonthus furcifer** Renkonen.

Under en resa till övre Norrlands kustland i juni 1930 funno Fil. Dr C. H. Lindroth och förf. på skilda platser vid eller i närheten av Torne och Råneälvarnas nedre lopp (Karungi, Vitsaniemi och Över-Torneå vid Torne älv samt Råneå vid Råne älv) en serie *Philonthus*-exemplar, som bäst överensstämde med Gravenhorsts beskrivning av *Ph. virgo*. Under detta namn intogs också arten i den redogörelse, som senare utarbetades över resan (C. H. Lindroth & Th. Palm. Bidrag till kännedomen om coleopterfaunan i övre Norrlands kustland. Göt. Kungl. Vet.- och Vitterh. Samh. Handl. 5:te följden. Ser. B Band 4. Nr 3). *Ph. »virgo»* hade i Sverige förut tagits dels i de sydligare landsdelarna, huvudsakligen under tång vid havskusten, och dels i Lappland. I Finland var den känd i hela landet ända upp till 68° n. br.

Emellertid har nyligen den finske coleopterologen Dr O. Renkonen närmare undersökt den finska »virgo»-formen och funnit, bl. a. med stöd av genitalpreparering, att denna icke kan vara identisk med den vid Syd- och Västeuropas kuster typiskt förekommande äkta *virgo* utan måste representera en hittills obeskriven art. Denna har erhållit namnet *furcifer*. I uppsatsen »Zwei neue Arten

der Gattung *Philonthus*» (Ann. Entom. Fenn. 1937, s. 71 o. f.) har Dr Renkonen lämnat en utförlig beskrivning över den nya arten och påvisat hur den skiljes från närstående arter inom gruppen.

En företagen revision av »*virgo*»-materialet från de förutnämnda Norrbottens-lokalerna resulterade, såsom man kunde vänta, däri, att också detta material uteslutande omfattar *furcifer*. Men ej nog därmed! Även 5 sydsvenska »*virgo*»-ex. i min samling, varav ett par ♂♂, från Bhl. Varekil och Stenungssund samt Sk. Lomma, tagna under tång vid havskusten, höra till den nya arten. Det torde väl kanske därför kunna ifrågasättas, om vi i norden överhuvudtaget äga den äkta *virgo*, som förutom från Sverige och Finland av gammalt även anförts från Danmark och Norge. I det sistnämnda landet har också *furcifer* konstaterats förekomma (Norsk Ent. Tidskr. B. V. H. 1, s. 25).

4. **Lathrobium fennicum** Renkonen.

Dr Renkonen har i Ann. Entom. Fenn. 1938, s. 171—174 också beskrivit en i södra Finland förekommande ny *Lathrobium*-art, vilken habituellt mest liknar *quadratum* Payk. men som i vissa avseenden också visar släktskap med *terminatum* Grav. och *gracile* Hampe. Samtidigt har han utarbetat en bestämningstabell för samtliga till undersl. *Tetartopeus* hörande nordiska arter. Med ledning av denna och tillhörande teckningar över hanarnas genitalier och båda könens sek. könskaraktärer på sternitlederna, kunna undersläktets arter numera utan svårighet säkert åtskiljas. Den nya arten, som kallats *fennicum*, är, särskilt vad aedeagus beträffar, skarpt skild från *quadratum*.

Vid genomgången av mitt *Tetartopeus*-material har befunnits, att såväl *fennicum* som den äkta *quadratum* förekomma i Sverige. Av den förra arten finnas exemplar från Ög. (Tåkern-området) och Sdml. (Sörfjärden vid Mälaren) samt av den senare från en mängd olika platser i Nb., Ång., Jmt., Vrml., Gstr., Dlr. och Sdml. (Sörfjärden). På den sistnämnda lokalen, som utgjordes av en sumpig, vegetationsrik insjövik, levde båda arterna tillsammans under uppskyl på stranden. Från Tåkern, där kollektivarten »*quadratum*» var ytterst vanlig, har jag endast tagit vara på 3 ex., vilka dock samtliga äro *fennicum*. I ett par andra svenska samlingar anträffades *quadratum* från ytterligare Sk., Gtl. och Närke, men ej ett enda exemplar av *fennicum*. Om man av detta, dock ej så särdeles omfattande material vågar draga några slutsatser, skulle *quadratum* vara den hos oss vanliga och allmänt utbredda arten, medan *fennicum* uppträder sällsynt och sporadiskt.

Även ett par mindre utländska *Tetartopeus*-samlingar ha genom mig reviderats. I den ena, tillhörande advokat J. Andersen,

Haderslev, funnos 5 ♂♂ från Själland och Jylland, vilka samtliga voro äkta *quadratum*, och i den andra, från Tartu (Dorpat)-muséet, ett 10-tal estländska exemplar, varibland både *quadratum* och *fennicum* förekommo, den senare arten dock endast i 1 ex.

5. **Acrolocha Pliginskii** Bernh.

Denna av Dr Bernhauer i Entom. Zeit. Frankf. XXV. 1913, s. 259 nybeskrivna staphylinid har hittills varit känd från Krim, Tiflis och »Ural» samt enligt en av Prof. O. Scheerpelz nyligen publicerad uppsats i Not. Ent. XVII. 1937, s. 119—123, också från Lojo i sydvästra Finland. Utbredningsområdet för arten når emellertid även in i Sverige, där redaktör A. Jansson och förf. kunnat fastställa artens förekomst i ej mindre än fem av de sydligare landskapen. I dessa har den enligt exemplar i våra samlingar blivit funnen på följande lokaler: (coll. Jansson) Sk. Dalby (1 ex.), Öl. (8 ex.), Gtl. När $^{30}/_{8}$ 1929 (3 ex.), Gtl. Rute $^{8}/_{10}$ 1927 (1 ex.), Nke. Ekeberg $^{6}/_{9}$ 1925 (1 ex.), och (coll. Palm) Ög. Omberg $^{4}/_{9}$ och $^{9}/_{9}$ 1932 (2 ex.). Den närstående arten *sulcula* Steph. har däremot blott anträffats på Gtl. Burgsvik, aug. 1924 (6 ex. på ytan av färsk kospillning) och på Öl. (1 ex.) samt i Ög. på Omberg, där jag i augusti och september under flera år tagit den på färsk ko- och hästspillning samt även flygande strax före solnedgången i barrskogsgläntor. Båda arterna synas sålunda vara sensommar- eller höstarter.

Pliginskii skiljes från *sulcula* genom större kroppsstorlek, ej så tvärbred och svagare välvd halssköld, vilken genom glesare punktering dessutom är vida mera gläsande, samt genom täckvingarnas mikroskulptur, som i bakre tredje- eller fjärdedelen hos *Pliginskii* övergår i en ytterst tät, nästan kornig skulptur, medan den hos *sulcula* ej är tätare än att täckvingglansen rätt väl bibehållits och strimmornas punkter tydligt kunna iakttagas. Säkraste skiljemärket består dock i hanens 6:te abdominalsternit, vars bakkant i mitten hos *sulcula* är försedd med en tämligen lång tagg. En sådan saknas hos *Pliginskii*, som har motsvarande del av sterniten endast något välvd och svagt framdragen.

6. **Phyllodrepa** (s. str.) **puberula** Bernh.

Vintern 1937 skrevo Fullmektig A. Strand och Landsdommer V. Hansen till mig i brev, att de funnit *Phyllodrepa puberula* Bernh. vid Oslo resp. Köpenhamn. Denna art hade tidigare endast varit känd från Bayern, Tyrolen, Bosnien och England och skulle, liksom vissa andra arter av släktet huvudsakligen förekomma synantropt bland uthusavfall, halmrester o. d. Ehuru dessa med-

delanden läto förmoda, att *Ph. puberula* (eftersom fynden gjorts invid stora hamnstäder) kunde vara tillfälligtvis införd till de nordiska länderna, hade jag dock arten i tankarna vid en kort tid därefter inledd undersökning av coleopterfaunan i skogsstallar vid Grönsinka (Dlr., Gstr.). Redan de första provsållningarna bland under flera år hopade och i förmultning stadda rester av hö, ströhalm, hästgödsel o. d. i ett äldre stall med jordgolv gåvo det slumpartade och överraskande resultatet, att *puberula* på denna lokal var långt ifrån ovanlig! Ett till Hr Strand för kontrollgranskning översänt ex. bekräftade riktigheten av bestämningen. Arten återfanns sedermera under liknande ekologiska förhållanden även i andra stallar ute i skogen, och sammanlagt har ett 40-tal exemplar kunnat tillvaratagas.

Sannolikt skall en revision av svenska *Phyllodrepa*-samlingar ge vid handen, att ett och annat *puberula*-ex. döljer sig under beteckningen »*floralis Payk.*», vilken art *puberula* mest liknar. I mitt eget tämligen rikhaltiga »*floralis*»-material från olika delar av landet fanns emellertid blott ett enda ex. av *puberula*, tagit d. $^2/_7$ 1929 genom håvning vid När på Gottland.

Från de båda närstående arterna *nigra* Grav. och *floralis* Payk. skiljes *puberula* genom översidans tätare och tydligare behåring, från den förra därjämte på bakkroppsegmentens tomentfläckar, som hos *puberula* (liksom hos *floralis*) äro två par, ett på vardera av de båda första synliga segmenten, hos *nigra* däremot endast ett par på 1:a segmentet, men intet på 2:a. *Floralis* och *puberula* skiljas förutom på behåringen även genom andra goda karaktärer: *puberula* är mindre (3,2—3,5 mm. mot *floralis* 3,5—4,5 mm.) och har översidan avgjort mindre glänsande, punkteringen — särskilt på halsskölden och täckvingarna — svagare samt antennerna slankare och ljusare i färgen. Hos samtliga av mig granskade ex. har *puberula* nästan enfärgade, rödgula antenner, *floralis* helt eller delvis mörka antenner. Dock uppgives *floralis* stundom kunna uppträda med helt rödgula antenner. I sådana fall torde vara säkrast skilja arterna på de hanliga genitalorganen, som också framvisa olikheter.

7. **Agathidium bicolor** J. Sahlb.

I Norsk Ent. Tidskr. 1937. B. V. H. 1, s. 38—40 har Fullmektig A. Strand påvisat, att *Agathidium bicolor* J. Sahlb. är en från *badium* Er. skild art samt att båda förekomma i Norge, den förra i mellersta och norra, men den senare sannolikt blott i sydligaste delen av landet.

Vid en revision av mitt hithörande material, som omfattar ett 60-tal ex., har befunnits, att bägge arterna även ingå i den svenska

faunan. *Bicolor* har jag från Ög. (Ombergs-trakten, Kisa), Upl. (Älvkarleby sn) och Gstr. (Hedesunda sn) samt *badium* från Sk. (Örup), Hall. (Falkenberg), Sml. (Gränna), Ög. (Ombergs-trakten) och Gstr. (Österfärnebo sn). Arterna levde icke på någon av fyndlokalerna tillsammans. Samtliga *bicolor*-ex. ha tagits under svampig aspbark, medan *badium*-ex. härstamma från såväl asp som alm, bok och gran och ha därjämte även sållats ur svampigt löv, hölämningar, granbarrhögar, komposter m. m.

8. **Ptiliolum croaticum** Matth.

D. 29/8 1937 erhöll jag två ex. av denna art genom siktning av barksmulor och murken ytved i en grov, nästan helt död ek i urskogsområdet vid Nedre Dalälven (Upl. Älvkarleby sn). Genom Fil. Mag. W. Helléns vänliga förmedling har ett av exemplaren jämförts med finska *croaticum* Matth. (= ? *caledonicum* Sharp), med vilka det överensstämde i alla avseenden utom beträffande färgen, som var något mörkare. Det andra Dalälvs-ex. har dock den brungula kroppsfärg, som enligt beskrivningen normalt tillkommer arten.

P. croaticum är förut känd från Finland (Yläne, Karislojo), Böhmerwald, Steiermark, Kroatien, Bosnien och n. Italien. Äro *croaticum* och *caledonicum* synonyma, vilket sannolikt är fallet, förekommer arten därjämte även i Skottland.

9. **Trachyphloeus angustisetulus** V. Hansen.

D. 28/7 1936 tog jag vid kvällshåvning på torr ängsmark vid Svanesund på Orust i Bohuslän ett ex. av en *Trachyphloeus*, som avvek från *bifoveolatus* Beck genom smalare borst (största bredden ungefär i mitten) och i förhållande till halsskölden bredare, bakom skuldrorna plötsligt utvidgade, därefter tämligen parallellsidiga och baktill kort avrundade täckvingar. Hos *bifoveolatus* äro särskilt de bakre täckvingborsten väsentligt kraftigare, klubblika (största bredden mot spetsen) och elytra smalare, jämnt utvidgade från skuldrorna till något bakom mitten, varifrån de långsamt avrundas mot spetsen. Djurets utseende tydde på att det skulle vara den av Landsdommer V. Hansen från Danmark nybeskrivna arten *angustisetulus*, men full visshet därom erhölls icke, förrän Laerer F. Larsen, Esbjerg, hatt vänligheten tillsända mig ett danskt jämförelseex.

T. angustisetulus har tidigare endast varit känd från Danmark, där den anträffats på spridda ställen, huvudsakligen på Jylland.